

ЦИФРОВІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Ключові слова: цифрова дипломатія, культурна дипломатія, повномасштабне вторгнення, соціальні мережі, інформаційна безпека.

Keywords: digital diplomacy, cultural diplomacy, full-scale invasion, social networks, information security.

В умовах повномасштабної війни цифровізація культурної дипломатії стала для України не просто сучасним трендом, а питанням інформаційного виживання держави. Сьогодні, коли світ отримує новини переважно через телефони та соціальні мережі, класичні інструменти дипломатії вже не здатні самотійно впоратися з викликами. Україні життєво необхідно використовувати цифрові платформи, щоб пробиватися крізь російську пропаганду, оперативно інформувати світ про правду та демонструвати свою культуру, адже саме це сприяє утримуванню уваги та формуванню підтримки іноземних суспільств.

Різні аспекти цієї теми вже розглядаються в наукових працях. Трансформацію міжнародних відносин під впливом технологій досліджує С. Палій [4], специфіку публічної дипломатії вивчають І. Климчук та І. Сухорольська [7], а запит на новий культурний контент аналізує О. Розумна [5]. Потребує уточнення питання адаптації культурної дипломатії до реалій російсько-української війни.

Метою цього повідомлення є виявити, як саме Україна використовує цифрові інструменти в культурній дипломатії для захисту своїх інтересів та створення позитивного іміджу у світі під час повномасштабної війни.

Технології завжди були основою міжнародних відносин, але зараз вони змінюються надзвичайно швидко. У цифровому світі ідентичність держави формується тим, як вона сама себе сприймає та як бачать її інші. Саме тому для України стало необхідним налагодити ефективну комунікацію із закордонною аудиторією через цифрові платформи.

Варто зазначити, що Україна почала цифровізацію дипломатії ще до повномасштабної війни. Усі високопосадовці, надзвичайні й повноважні послы, а також закордонні дипломатичні представництва тривалий час мають офіційні акаунти в соціальних мережах X, Facebook, Instagram. Досвід онлайн-роботи під час пандемії також дав змогу нашим дипломатам підготуватися до кризових умов. У Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 рр. цифрова дипломатія вже була одним із пріоритетів [6]. Так, із листопада 2023 р. було запущено програму «е-Консул» [2], яка стала важливим кроком до створення повноцінних віртуальних посольств. Ця система автоматизує більшість процедур, що значно полегшує життя українцям за кордоном та зменшує навантаження на дипломатичні установи. Розвиток таких сервісів демонструє Україну як сучасну технологічну державу, яка навіть під час війни впроваджує цифрові інновації для захисту своїх громадян за кордоном.

Із початком повномасштабної війни традиційні методи культурної дипломатії, зокрема звичайні закордонні виставки, виявилися занадто повільними. Як зазначає колишній міністр закордонних справ Д. Кулеба, Україна була змушена «перевинайти» свою дипломатію [3]. Це відбулося завдяки переходу в цифровий простір. Головним інструментом стала взаємодія офіційних установ та звичайних громадян у соціальних мережах, що сприяло миттєвому поширенню українського культурного продукту на весь світ.

Основним майданчиком для цього стала офіційна цифрова система Ukraine.ua. Через канали в соціальних мережах держава публікує факти для іноземної аудиторії, наприклад, відео зруйнованих українських міст, спалених пам'яток та знищених лікарень, закладів освіти. Так держава показує світу, як Росія нищить нашу культуру та інфраструктуру. Окрім офіційних платформ, величезну роль відіграла цифрова мобілізація самого суспільства. Яскравим прикладом стала кампанія з хештегом #RussiaIsTerroristState у мережах X (Twitter) та Instagram. Цей тег об'єднав мільйони дописів у всьому світі, зокрема фотографії знищеного Драмтеатру в Маріуполі з написом «ДТИ». Інформаційна підтримка цієї теми офіційними ресурсами та масові репости звичайних громадян дали можливість охопити аудиторію у понад 15 мільйонів користувачів лише через платформу WAR.UKRAINE.UA та через дописи лідерів думок [11]. Такі цифрові кампанії змусили світову спільноту та зірок звернути увагу на трагедію в Маріуполі [10].

Ще одним проявом того, як цифровізація масштабує культурну дипломатію, став інформаційний вибух навколо перемоги фільму «20 днів у Маріуполі» на премії «Оскар» навесні 2024 р. Сама нагорода в номінації «Найкращий повнометражний документальний фільм» є класичним культурним досягненням, проте саме завдяки соцмережам вона стала глобальною подією. Промова режисера Мстислава Чернова була миттєво поширена у форматі коротких відео, які за кілька годин подивилися мільйони людей. Це доводить, що сьогодні один вірусний меседж у мережі здатний привернути увагу світу значно ефективніше, ніж десятки традиційних політичних заяв.

Важливим напрямом також стала діяльність Українського інституту [8], зокрема реалізація проекту «Листівки з України» (Postcards from Ukraine). Завдяки цій цифровій кампанії світ побачив контраст між виглядом українських історичних будівель до та після російських бомбардувань, що викликало глибокий емоційний відгук у міжнародній аудиторії. Водночас інституції, наприклад, Український культурний фонд [9], активно використовують онлайн-платформи для залучення іноземних донорів і партнерів, що дає змогу підтримувати мистецькі ініціативи й транслювати наративи про Україну за кордоном і зміцнювати нашу ідентичність.

Отже, в умовах повномасштабної війни цифровізація стала головним інструментом культурної дипломатії України. Адаптація культурної дипломатії до реалій російсько-української війни полягає у докорінній зміні підходів: від простої демонстрації традиційної культури до активного інформаційного спротиву, оперативного документування руйнувань та мобілізації міжнародної спільноти через цифрові канали.

Соціальні мережі дали змогу державі відмовитися від довгих бюрократичних процедур. Завдяки роботі офіційних платформ, масовим онлайн-кампаніям та

швидкому поширенню вірусних відео наша країна успішно «пробиває стіну» російської пропаганди. Цей досвід підтверджує, що сучасна інтернет-комунікація це не лише інформування про руйнування культури, а й перетворення уваги мільйонів людей на реальну політичну підтримку.

Джерела та література

1. Булега К. І. Цифрова дипломатія як елемент зовнішньополітичної діяльності держав. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Том 1 / ред. кол. І. В. Хаджинов та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. Т. 1. С. 9–12. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/5447/5474>

2. Завдяки системі е-Консул сервіси МЗС для громадян України за кордоном стануть набагато доступнішими. *Міністерство закордонних справ України*. 22.08.2024. URL: <https://surl.li/svnthx>

3. Кулеба Д. Сила Росії – нафтодолари. України – правда та хист. Як Україна перевиайшла дипломатію. *Forbes*. 24 серпня 2023 р. URL: <https://forbes.ua/authors/dmitro-kuleba>

4. Палій С. А. Цифровізація у теоріях міжнародних відносин. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 1. С. 3–76. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/5410>

5. Розумна О. П. Культурна дипломатія України: аналітична доповідь. *НІСД*. 2016. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf

6. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021–2025. *Міністерство закордонних справ України*. 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/public-diplomacy-strategy.pdf>

7. Сухорольська І., Климчук І. Громадська дипломатія в умовах агресивної війни Росії проти України. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 43. С. 322–331. URL: https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/43_2022/39.pdf

8. Український Інститут: офіційний сайт. URL: <https://ui.org.ua/>

9. Український культурний фонд: офіційний сайт. URL: <https://ucf.in.ua/>

10. Володимир Зеленський. *Volodymyr Zelenskyu: офіційний акаунт Президента України Володимира Зеленського у соціальній мережі X*. URL: <https://x.com/ZelenskyUa>

11. WAR.UKRAINE.UA: офіційна сторінка. URL: <https://war.ukraine.ua/>